
Zpráva o činnosti AS UK za období duben 1991 – březen 1992

Zpráva o činnosti AS UK za období duben 1991 – březen 1992

Zhruba před rokem uzavíral Akademický senát Univerzity Karlovy své první volební období. Předložil při té příležitosti zprávu o činnosti, která v hlavních směrech rekapitulovala průběh jeho prvního funkčního období. Šedesát osm členů AS UK, delegovaných ze všech fakult a součástí Univerzity Karlovy, v něm má prokázat oprávněnost svého mandátu - a odpovědnost vztahu ke své univerzitě.

Posláním této zprávy není prezentace dílčích osobních bilancí, ani komplexní faktografická chronologie programu jednotlivých jednání (která je věcně a dostatečně detailně zachycena v zápisech z jejich průběhu). Jejím úkolem je rámcově zmapovat hlavní okruhy činnosti AS UK, klíčové problémy, které byly (a jsou) řešeny, metody a postupy, které mohou být využity v další práci. Připomenutí uplynulého roku společné činnosti tak nechce být samoúčelnou či nostalgickou rekapitulací, ale inspirací a impulsem pro další činnosti.

1. Pracovní zasedání AS UK

proběhla v uplynulém období celkem jedenáctkrát (v termínech 12. 4. 91., 17. 5., 31. 5., 21. 6., 13. 9., 20. 9., 25. 10., 6. 12., 24. 1. 92, 28. 2., 13. 3.). Vcelku se dařilo dodržovat pravidelný měsíční cyklus. Termíny a programové zaměření schůzí AS UK byly zpracovány zhruba s půlročním předstihem a operativně upřesňovány, v rámci jednotlivých měsíců. Ve většině případů byly před projednáváním důležitých otázek předány členům AS UK informativní podkladové materiály a k jednání přizváni kompetentní činitelé univerzity. Dílčí problémy jsme zaznamenali v těch okrajových případech, kdy výše uvedené pravidlo nebylo (nebo z časových důvodů nemohlo být) zcela dodrženo. Respektování této metodické přípravy jednání AS UK bude nutné věnovat odpovídající pozornost i v budoucnu.

Vážnější a do jisté míry přetrvávajícím problémem, který může výrazněji eliminovat práci senátu, je mnohdy stále problematická účast na jeho jednáních. Dvakrát za uplynulé období (13. 9. a 28. 2. 1992) nebyl na část svého jednání senát usnášeníschopný a musel proto modifikovat svůj plánovaný program. Na celkové průměrné absenci 31,3% se členové senátu - studenti podíleli 40% a zaměstnanci 23,5%. V případech dlouhodobých nebo trvalých absencí jednotlivých členů by měly akademické senáty fakult anebo AS UK v případě součástí UK zvážit nominování jiného zástupce, který by dokázal nejen efektivněji zprostředkovat vzájemný kontakt, ale především přesvědčivěji se podílet na práci nejvyššího akademického orgánu.

2. Charakter práce

se formoval v průběžné a úzké součinnosti s vedením Univerzity, na pravidelných zasedáních pléna senátu, jehož program byl připravován předsednictvem, ve spolupráci s jednotlivými pracovními skupinami.

Kontakt s vedoucími představiteli UK je možné charakterizovat jako stabilní, věcný a operativní, z hlediska zprostředkování aktuálních informací i společného řešení vymezených problémů. Rektor, prorektor a kvestor (spolu s dalšími odpovědnými pracovníky UK) jsou pravidelně zváni na jednání senátu, který má tak k dispozici kompetentní informace a stanoviska, umožňující jeho kvalifikované rozhodování (ke zprostředkování oboustranných informací slouží v posledním období i neperiodická informativní tiskovina Horká linka RUK).

Pracovní komise AS UK (sociální, ekonomická, pedagogická, legislativní, ediční, tělovýchovná, a pro posuzování nájemních smluv) jsou místem, kde dochází k předběžné přípravě programových materiálů, které jsou (včetně návrhu příslušného stanoviska) předkládány k projednání pléna AS UK. Právě na jejich práci v mnoha případech závisí průběh jednání a kompetentnost rozhodnutí. Svolavateli jednotlivých komisí jsou členové AS UK, členy komisí jsou pak v mnoha případech i nečlenové AS UK.

V některých případech však v uplynulém období nebyl projevem odpovídající zájem o působení v těchto specializovaných pracovních týmech. Velice důležitá legislativní komise, která garantovala řadu nazastupitelných úkolů (např. přípravu schvalování statutů fakult a organizačních řádů součástí UK) operovala po určitou dobu v minimální, neudržitelné

sestavě, která výrazně omezovala její možnosti (v současné době došlo již k významné změně a oživení v této oblasti). I do budoucna bude kvalita práce těchto komisí jednou z klíčových komponent činnosti akademického senátu. Jejich významu by měl odpovídat i zájem ze strany potencialních spolupracovníků.

Zvolené předsednictvo zabezpečovalo a koordinovalo, v době mezi zasedáními, činnost AS UK, v úzké spolupráci s jeho komisemi, vedením UK, fakultními senáty a dalšími univerzitními i mimouniverzitními orgány. Kromě řady tématických pracovních setkání se svými partnery, se v předchozím období sešlo celkem na 15 pracovních zasedání, která byla orientována na průběžné řešení aktuálních otázek, formulování koncepčních záměrů a přípravu jednotlivých schůzí plána AS UK.

Průběh těchto jednání předsednictva je zachycen v zápisech, které jsou členům senátu k dispozici na sekretariátu AS UK.

Jednání předsednictva jsou nadále průběžně přístupná všem námětům, připomínkám a návrhům členů AS UK i akademické obci Univerzity Karlovy.

Lze konstatovat, že předchozí společná práce do jisté míry stabilizovala místo AS UK v systému řízení univerzity i vzájemný vztah s jejími vedoucími představiteli. Z této skutečnosti vyplývá především odpovědnost všech, kteří se na této činnosti podílejí. Po období konstituování základních pravidel upravujících další existenci a působení Univerzity Karlovy (např. statut UK), vstupujeme do období, ve kterém bude řada výchozích norem (včetně zákona o vysokých školách) dále modifikována a inovována, aby lépe vyjadřovaly reálné potřeby, požadavky a funkce vysoké školy. Dále je třeba optimalizovat pedagogickou i vědeckou činnost univerzity, která musí formulovat i svoji perspektivně založenou koncepční strategii. Nadále bude nezbytné hledat efektivní cesty k posílení integrace univerzity, při zachování funkční autonomie jejich jednotlivých fakult a respektování akademických svobod a tvůrčího potenciálu všech členů akademické obce.

Tento proces však nemůže probíhat živelně, zásadní rozhodnutí nelze přenechat náhodám a právě v dnešní komplikované situaci je zcela nezbytné maximálně vyjasnit zásadní koncepci rozvoje univerzity. Rozhodnutí jakéhokoli orgánu UK by mělo do této koncepce zapadat a mnohá rozhodnutí by mohla být přijata relativně jednoduše, kdyby tato koncepce již byla přijata. V tomto ohledu se AS nezřídká své zodpovědnosti a domníváme se, že ve spolupráci s vědeckou radou UK bude tento materiál brzy v takové formě, aby mohl být, jako materiál zásadního významu, předložen akademické obci univerzity.

Jakkoli není záměrem předkládané zprávy (jak již bylo zmíněno výše) zprostředkovat "inventarizční" přehled všech projednávaných otázek, je účelné, alespoň rámcově, charakterizovat nejvýznamnější oblasti, na které se naše společná práce, v přechodném období, soustřeďovala především.

a) ekonomická oblast

patřila mimo jiné i vzhledem k četným rozpočtovým úpravám, v uplynulém období, k trvale sledované a diskutované tematické. Ekonomickou komisi Akademického senátu UK tvořilo během roku 1991 v průměru 6 členů, přičemž všech zasedání se zúčastnili pouze 3 členové, účast zbývajících členů byla velice sporadická.

V průběhu roku 1991 se ekonomická komise sešla celkem šestkrát tak, aby vždy maximálně vyhověla potřebě úpravy rozpočtu univerzity. Na všechna zasedání komise byly vždy připraveny podklady z ekonomického odboru rektorátu UK. Komise se snažila jednotlivé požadavky fakult a součástí objektivně posuzovat, v případech nejasností byly mnohokrát vyžádány doplňující podklady. Celkově lze rozpočtový rok 1991 rozdělit na dvě zásadně rozdílná pololetí, v prvním byl rozpočet tvrdě restriktivní, v druhém se po přidělení valorizací až neadekvátně vylepšil. Tímto vývojem byla samozřejmě poznamenána činnost ekonomické komise. V prvním pololetí bylo možno ke schválení AS UK doporučit k finančnímu krytí minimální množství požadavků a to ještě v krácené míře (převážně nové kapacity, havarijní případy a pod.), v druhém pololetí bylo možno uspokojit podstatnou část řádně odůvodněných požadavků.

Z činnosti ekonomické komise vyplynuly některé nové prvky, které měly především za úkol efektivně využít finančních prostředků:

- Ekonomická komise iniciovala doporučení Akademickému senátu UK využívat v maximální míře nabídku studentů k zajišťování nekvalifikovaných prací, týká se především kolejí a menz. Došlo tak jednak k úspoře mzdových prostředků (odpadá nutnost poskytnutí minimální mzdy) a zároveň se naskytl možnost některým studentům vylepšit si vlastní finanční situaci.
- Z důvodů naprostého nedostatku investičních prostředků a efektivního využití centrálního zdroje hospodářské činnosti UK navrhla ekonomická komise využít tento zdroj především na pořízení investičních strojů a zařízení a to většinou formou návratného příspěvku (tímto způsobem bylo použito 60 % centrálního zdroje HC).
- Fakulty a součástí byly v září vyzvány k předložení návrhů na čerpání rezervy investičních prostředků (obdobu grantového systému). Návrhy předložilo celkem 12 uchazečů, do užšího kola postoupily tři projekty, dva získaly požadovanou dotaci.

Závěrem lze konstatovat, že ekonomická komise plní zatím účel svého zřízení, to znamená, že předkládá Akademickému senátu UK odborně zpracovaná doporučení k ekonomickým rozhodnutím, která AS UK projedná, dochází pouze k řešení některých komplikovaných záležitostí.

Ve spolupráci s vedením UK a ekonomickou komisí AS UK, schválil senát (13. 3. 1992) i rozbor hospodaření UK za rok 1991 a Návrh rozpisu rozpočtu UK na rok 1992. V této souvislosti bylo formulováno i kritické stanovisko, adresované výboru pro VŠ ČNR a MŠMT, upozorňující na nerespektování proklamací o posílení vzdělání a vysokých škol, kterým nebyly přiděleny dostatečné prostředky, odpovídající jejich poslání a významu.

b) legislativní činnost

AS UK navazovala na předchozí práci, související s podílem senátu na přípravě Vysokoškolského zákona a Statutu Univerzity Karlovy. Po ustanovení legislativní komise se práce v této oblasti soustředila především na projednávání statutů jednotlivých fakult a organizačních řádů součástí UK. Tato činnost dosud nebyla zcela uzavřena. Projednávání fakultních statutů probíhalo až do ledna 1992, kdy byly schváleny (24. 1. 1992) poslední předložené materiály. Projednávání organizačních řádů nadále pokračuje.

Obecně lze konstatovat, že přípravě statutů věnovaly fakulty značnou pozornost, případné připomínky a korekce ze strany AS UK měly spíše dílčí, okrajový a formální charakter. Jedinou výjimkou byla snaha některých lékařských fakult UK zavést do studijních řádů doplňující klasifikační požadavek v průběhu studia.

Protože se nenašel vhodný mechanismus jak tento požadavek formulovat, rozhodly se AS zmíněných fakult od tohoto požadavku ustoupit. Při posuzování statutů byla konstatována tendence ke značně diferencovanému výkladu některých pasáží jednotlivými fakultami. Především ve sféře studijních záležitostí je takto výrazně diferencovaný přístup do jisté míry problematický a do budoucna předpokládá přijatelné sladění fakultních specifik z příslušností k funkčnímu kontextu celé univerzity.

Vcelku bez výraznějších problémů byl v rámci dané oblasti připraven a schválen (31. 1. 1991) i jednací řád AS UK.

Pravidelnou součástí programu AS UK se v posledním období stalo projednávání nájemních smluv se zájemci o využití volných univerzitních prostor. V této souvislosti legislativní komise vypracovala interní Směrnici k pronájmu nebytových prostor a i do budoucna bude nepochybně úzce a často spolupracovat s nově ustanovenou komisí pro posuzování nájemních smluv.

V posledním období je v legislativní oblasti často diskutován problém o vědě (zákon o ČAVU), ke kterému v předkládané podobě zaujal AS UK, spolu s vedením UK a Radou vysokých škol, negativní stanovisko. I tuto oblast je nutné nadále sledovat s maximální pozorností, v zájmu zachování vědy na vysokých školách a rozvoje vědy jako takové a integraci vědy výuky.

V současné době se práce v legislativní oblasti stále více soustřeďuje na zpracování připomínek a námětů k předpokládané novele zákona o vysokých školách a dalších návazných dokumentů (např. Statutu UK). Vzhledem k závažnosti a náročnosti těchto úkolů je dobré, že příslušná komise rozšiřuje svoji členskou základnu a disponuje dnes odborníky, kteří poskytují záruku jejího profesionálního působení.

c) sociální otázky

na rozdíl od předchozího období byly prosazovány na jednáních AS UK mnohem výrazněji. Koncentrovaly se především na sociální problémy studentů, tlumočené příslušnou komisí AS UK, která v uplynulém období iniciovala řadu jednání, přispěla k vyjasnění vzájemných stanovisek a přijetí některých základních dokumentů v této oblasti.

V často polemickém dialogu, především se zástupci Ústřední zprávy kolejí a menz, byl formulován Řád vysokoškolské koleje i Řád vysokoškolské menzy. Oba tyto dokumenty znamenaly podstatně nový pohled na život studentů ubytovaných na kolejích a byl náročnou zkouškou AS přípravy a vypracování této legislativy od samého počátku (myšlenky širokých pravomocí správních rad kolejí vznikla v AS UK) až do jejich uvedení do života. Proto také AS věnoval nemalou pozornost diskusím o tomto problému od akademických přes hospodářské funkcionáře univerzity až po studenty. Od problematického postupu při úpravě kolejního pokynem MŠMT (čj. 13 797/91-33) – o svém stanovisku informoval AS UK příslušného ministra (na základě svého jednání 12. 4. 1991) – se problematika stanovení kolejního a sociálního zabezpečení studentů dostávala pravidelně na pořad jednání AS UK. Po vyjasnění základních kritérií byly projednány i poplatky inkasované při krátkodobém ubytování, a vytvořena tak, ve spojení s výše uvedeným i dokumenty, základní akceptovatelná pravidla pro zajištění provozu v této oblasti.

Po provedení voleb do správních rad kolejí vznikla situace, která je v současné době prakticky ověřována. Je zřejmé, že dialog v této oblasti bude dále pokračovat, a že v něm hlas akademického senátu bude mít své nezastupitelné místo a zásadní význam. Samozřejmým předpokladem jeho konstruktivního průběhu je nejen ochota hovořit, ale i naslouchat.

Akcent na prioritní řešení sociálních problémů studentů v uplynulém období vyplýval z dané konkrétní reality a jejich proměn, ke kterým bylo nutné zaujmout odpovídající stanovisko. Vztah mezi studenty a Ústřední zprávou kolejí a menz bylo nutné kodifikovat alespoň v základních pravidlech. Jejich účelnost a životaschopnost je nutné dále sledovat a ověřovat.

Sociální problematika by však vzhledem k působnosti a struktuře senátu, měla pokrývat širší sféru zájmů, což by se mělo projevit i zapojením pracovníku UK do práce příslušné komise.

d) pedagogická komise

a její problémy, patří mezi trvale sledované a projednávané otázky. Partnerem příslušného prorektora se stala nedávno ustavená komise AS UK, která by měla být reprezentativní pracovní skupinou, sdružující zástupce všech fakult UK.

V roce, který byl vyhlášen rokem výchovy a vzdělání, s příznačným výročí J. A. Komenského, je pedagogickým otázkám věnován výrazný prostor, který by však měl být zachován i do budoucna (a doprovázen i odpovídajícími opatřeními), neboť reprezentuje klíčové poslání a funkci vysokých škol.

V období před přijímacími zkouškami na UK se pedagogická komise zabývá možnostmi sjednocení podmínek při přijetí ke studiu v některých oborech, rozvojem informačního systému UK a koncepčními otázkami, plynoucími z reformy středního a vysokého školství. V této souvislosti byla projednána informace o tzv. alternativním školství, ve které AS UK podpořil myšlenku specializovaného nástavbového studia, která je v rozporu se zákonem o vysokých školách. Problematikou bakalářského studia, jeho koncepcí, současným stavem a perspektivou na UK se bude AS dále zabývat.

Aktuální otázky směřující i k současnému Studijnímu řádu UK. Zejména v kontextu s posuzováním statutů a studijních řádů Jednotlivých fakult, vyplynula potřeba definovat některé pojmy jako obecně platné a závazné (např. termín student). Ukazuje se, že široká alternativní možnost interpretace základních pojmů může v rámci univerzity vyvolat komplikované situace, které by bylo účelné eliminovat. Především z tohoto důvodu se také AS UK, ve spolupráci s příslušným prorektorem, zabýval doporučením na sjednocení některých studijních předpisů tak, aby tvořily přechodnou normu do novely zákona č. 172/1990 Sb. Jednáním v AS UK prošla i vyhláška o zásadách postgraduálního studia, včetně informací o konečné úpravě postavení jeho studentů, kteří po dohodě s příslušným ministerstvem získali standardní statut posluchačů vysoké školy. Je zřejmé, že i v budoucnosti musí být pedagogická oblast předmětem systematického a koncepčního zájmu akademického senátu. Jeho pedagogická komise pro to má potřebné personální zázemí, zájem, zaujetí i kvalifikované předpoklady.

e) další aktivity

vykazuje enormní množství uzavřených smluv a návazných kontextů, kterými UK upevňuje a stabilizuje své mezinárodní vazby. O dosahovaných výsledcích je AS UK příslušným prorektorem průběžně informován.

V budoucnu by bylo účelné, aby senát věnoval i této problematice hlubší a soustavnější pozornost, seznámil se s konkrétními výsledky a přínosem vyplývajícími z uzavřených dohod a jejich využitím v rámci jednotlivých fakult. Na období, kdy se činnost v dané oblasti právem soustředila na podchycení a zafixování širokých mezinárodních kontaktů by měla navazovat doba, kdy bude pozornost soustředěna zejména na jejich optimální a efektivní využití. Na tomto úsilí by se měl výrazněji podílet i AS.

- Rozvoj Karlovy univerzity

je interdisciplinární oblast, která souvisí s řadou jejich činností. Na jednáních AS UK postupně krystalizovala podoba součinností. Na jednáních AS UK postupně krystalizovala podoba současného Centra pro životní prostředí, bylo ustaveno Taneční centrum jako účelové zařízení UK, vznikla Agentura Rady vysokých škol a byl podpořen návrh na podání žádosti o udělení licence pro rozhlasové vysílání univerzity.

V posledním období je pozornost senátu soustředěna především na konstituování univerzitní počítačové sítě a informačního systému. Průběžně sleduje AS UK i činnost vydavatelství Carolinum a dalších pracovišť, které by měly přispívat k posílení a rozvoji univerzity.

- Oblast vědy

je v současné době akademickým senátem sledována zejména s ohledem na projednávání uvažovaných legislativních opatření v této oblasti, o kterých se tato zpráva již zmínila na jiném místě. V této souvislosti senát, v souladu s vedením UK, podporuje autonomii vědecké práce vysokých škol, které se jako specializované vzdělávací instituce zabývají badatelskou činností, předpokládající vytvoření rovnocenných partnerských podmínek ve vztahu ke standardním vědeckým institucím. AS UK dále podpořil požadavek, aby návrhy všech relevantních zákonů pro tuto sféru byly předloženy v dostatečném předstihu vysokým školám k připomínkovému řízení.

Průběžně se senát zabýval i dalšími otázkami a podněty v této oblasti: např. informacemi o udělování čestných titulů, uznání medailí UK, ediční činnosti UK, složení vědecké rady UK i projektem na zřízení Ústřední knihovny UK. Vzhledem ke svému významu a perspektivní stabilizaci, která předpokládá vyřešení současné situace, reprezentuje oblast vědecké práce významnou nezastupitelnou položku univerzitního života, ke které musí AS UK soustředit svoji pozornost a úsilí ve větší míře, než tomu bylo doposud.

Práce AS reflektuje i aktuální společenskou situaci, její naléhavé problémy, které se ve svých důsledcích dotýkají i Univerzity Karlovy. Plénum AS UK se tak např. vyjádřilo k federativnímu uspořádání našeho státu, problematice lustrací i některým mezinárodním otázkám.

V souladu s diskusí, která provázela projednávání Zprávy o činnosti akademické reprezentace a rektorátu UK (28. 2. 1992) a projednávání návrhu rozpisu rozpočtu UK na rok 1992 (13. 3. 1992) byla jako jeden z klíčových úkolů v nadcházejícím období konstatována potřeba formulovat (na úrovni vedení UK) globální koncepci a strategii univerzity. Se záměrem iniciovat tento důležitý úkol vstupuje AS UK do dalšího období své činnosti.

Ing. Ivan Wilhelm
předseda Akademického senátu Univerzity Karlovy v Praze